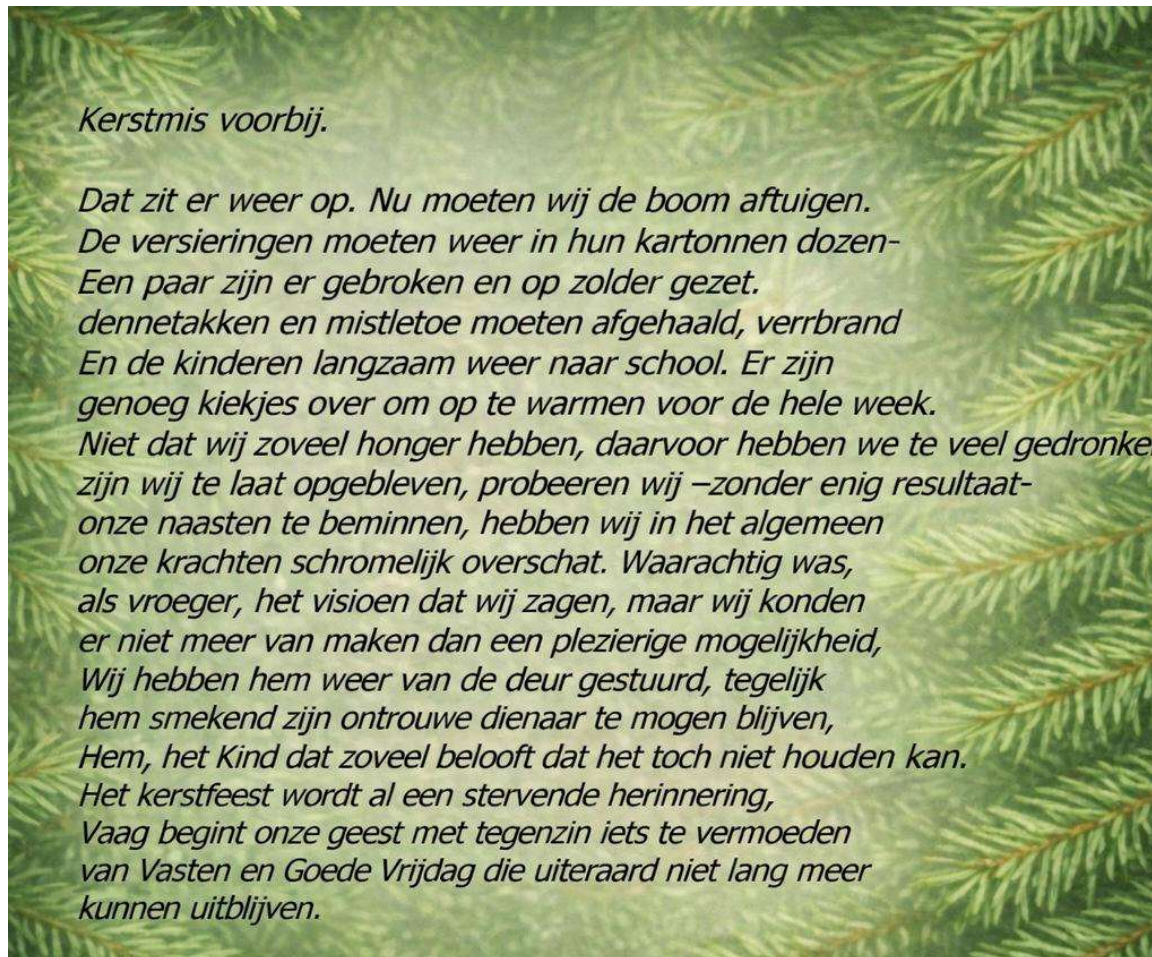

OVERDENKING OVER MT 2 VS 1 T/M 12

Met het feest van Epifanie sluiten we de kerstkring af. Hebt u thuis de kerstboom nog staan? Veel mensen wachten tot 6 januari, Epifanie, en halen hem dan pas weg. Het optuigen is veel leuker dan het aftuigen, -wat een woord ook. Ik wil u het begin lezen van een gedicht van de Engelse dichter Auden dat daar over gaat. Het heet *Kerstmis voorbij*.

Het is misschien wel erg somber gesteld, maar toch vind dit een gedicht dat de sfeer na Kerst goed vangt. We hebben zo naar het feest toe geleefd en dan is het ineens weer voorbij. Al dat licht en die warmte, en de hooggestemde idealen maken dan weer plaats voor de realiteit van alledag. Morgen beginnen de scholen weer. De eerste dagen in januari zijn vaak guur en grauw, voorlopig geen hoogtepunten meer te verwachten, en voordat het lente en Pasen kan worden moeten we eerst door de vastentijd heen. Goede Vrijdag kan niet lang meer uitblijven, zegt het gedicht.

In onze lezing werpt die Goede Vrijdag zijn schaduw al vooruit. In het verhaal dat Mattheüs ons vertelt over het begin van Jezus' leven klinkt het einde al door. Heidense wijzen reizen naar Jeruzalem om het kind te zoeken. Ze vragen: waar kunnen wij de pasgeboren koning van de joden vinden? Alleen vreemden en

buitenstaanders spreken zo over het volk Israel en noemen hen "de joden".

"Koning van de joden", dat komt later nog een keer weer terug en ook dan komt het uit de mond van een niet-jood. Ook dan is de plaats Jeruzalem. Daar stelt Pilatus Jezus de vraag: "Bent u de koning van de joden?" "U zegt het" is Jezus' antwoord. Het vervolg kennen we: Jezus wordt door Romeinse soldaten als koning verkleed: ze doen hem een scharlaken mantel aan en zetten hem een doornenkroon op zijn hoofd. Als ze daar klaar mee zijn vallen ze voor hem op de knieën, net als de wijzen hier voor het kind, en ze zeggen: "Wees gegroet, koning der joden!" "Jezus van Nazareth, koning der joden", zo luidt het opschrift dat Pilatus boven Jezus' kruis heeft laten aanbrengen.

Mattheus vertelt dit in het op een na laatste hoofdstuk van zijn evangelie. In dit tweede hoofdstuk laat hij de hogepriesters en schriftgeleerden al een verbond sluiten met Herodes, de koning die zijn macht dankte aan de Romeinen. Herodes was niet populair bij het joodse volk. In de ogen van de mensen was Herodes hun koning niet. Hun hoop was gevestigd op de komst van een echte koning, iemand die er zou zijn voor zijn volk, die hen zou bevrijden van de overheersing van de gehate Romeinen, de koning die God Zelf aan zou stellen, Zijn gezalfde, de Messias.

In theorie moeten de overpriesters en schriftgeleerden niets van koning Herodes hebben en geloven ze in de komst van die andere koning. Maar de praktijk is dat ze Herodes dienen en zich door hem laten inschakelen bij zijn plan om die andere te vermoorden. Hun eigen profetieën gebruiken ze notabene om de Messias aan Herodes uit te leveren. Hoe hebben ze dit kunnen doen?

Dat is de vraag waar Mattheüs mee worstelt. Hoe kan het dat het mensen van buiten zijn volk waren, heidenen die van niets wisten, die Jezus' boodschap hebben aangenomen? En dat het nu juist de gelovigen van zijn tijd waren, die hem niet hebben verstaan en hem uitgeleverd hebben? Die vraag loopt door heel zijn evangelie heen.

Het is vandaag Epiphanie. Epiphanie betekent verschijning, openbaring. Epiphanie is een lichtfeest. Licht onthult, het laat in alle scherpheid zien wat voordat het licht kwam in het donker verborgen en onzichtbaar was. Dit verhaal gaat over wat door de komst van het kind aan het licht wordt gebracht. Dat wat leeft in de harten van de mensen, het goede en het kwade. Koning Herodes is het symbool voor de macht van het kwaad, de vorst der duisternis. De macht die Gods macht wil uitschakelen. En het meest verbijsterende dat door de komst van Jezus aan het licht is gekomen is dat het juist gelovige mensen zijn die zich met deze kwade macht verbinden.

Hoe is dat mogelijk? Dit is een vraag van alle tijden. Want het gaat niet om de vraag naar wat joodse mensen toen in Jezus' tijd hebben gedaan. Wanneer we het zo benaderen hebben we er niets van begrepen. Dan schuiven we de eigenlijke vraag en daarmee alle schuld weg van onszelf weg en laden het op de rug van anderen.

Een mechanisme waar wij mensen goed in zijn, zondebokken zoeken om onszelf vrij te pleiten. In elke ruzie gebeurt het en kunnen we van die ander de verpersoonlijking maken van het kwaad, de duivel in eigen persoon. Eeuwenlang hebben christenen de

joden hiervoor gebruikt, met alle gevolgen vandien.

Zo konden ze hun ogen sluiten voor het kwaad dat ze zelf bedreven.

Zo hoefde bij voorbeeld de verbijsterende vraag niet gesteld te worden hoe het kon dat machthebbers die zich christen noemden de meest wrede oorlogen hebben gevoerd, hoe het kon dat zending hand in hand ging met de meest gruwelijke uitbuiting, hoe het kon dat christelijke heren slecht waren voor hun ondergeschikten, en hoe het kon dat er binnen kerken een keiharde geloofsstrijd werd uitgevochten met de meest beschamende middelen. Iets dat nog steeds gebeurt.

En vandaag de dag horen we hoe veel politieke partijen meegaan in het framen van de vreemdeling als ons grootste probleem, waarmee de aandacht wordt afgeleid van de werkelijke problemen en uitdagingen waar we als samenleving voor staan.

Als Matteüs ons met zijn verhaal van Jezus' komst iets heel duidelijk wil maken is dat de werkelijke scheidslijnen heel anders liggen dan hoe wij ze hebben aangebracht. Dat het juist mensen zijn die menen in God te geloven die zich tegen Hem kunnen keren. En dan gaat het niet alleen over wat de kerk in het verleden allemaal fout heeft gedaan. Daar heel kritisch over zijn kan ook een manier zijn om deze vraag bij onszelf weg te houden. Ook wij zelf zijn het die, zoals het gedicht het zegt, Christus van onze deur sturen, -ook al is dat het laatste wat we willen doen.

Iemand kan heel gelovig zijn, heel actief in de kerk, maar zodra er in zijn eigen leven dingen gebeuren waarbij de eigen persoon werkelijk in het geding is, thuis, op het werk, of juist in die kerk, alle waarden die Christus belichaamt pardoes laten varen. Dat kan u gebeuren, dat kan mij gebeuren, en juist wanneer we denken dat ons dat niet gebeuren kan, en onszelf bij voorbaat aan de goede kant plaatsen, dan zal het ons juist gebeuren.

Het evangelie vertelt ons ook van het omgekeerde. Dat het mensen zijn uit onverwachte verre hoeken die op zoek gaan naar het kind, naar Christus en zijn waarheid. Dat het mensen zijn van wie wij het nooit gedacht hadden, mensen die wij altijd aan de andere kant hadden geplaatst, omdat ze niet van de kerk zijn, of van het verkeerde geloof, de verkeerde politieke partij, dat mensen van wie wij een bepaald beeld gevormd hadden, mensen die zonder zelf te weten dat ze dit doen, Christus zoeken en hem dienen. Het evangelie staat vol voorbeelden van mensen die dit doen.

Maar als het zo ligt wordt het dan niet allemaal een ontzettend vaag verhaal? Is dan alles dat we dan nog kunnen zeggen: alleen God weet wat geloven is?

Het besef dat *wij* niet weten waar de scheidslijnen liggen is denk ik uiteindelijk geen vaag, maar juist een heel helder en heilzaam besef. Het heldere licht van Epiphanie laat dat zien. Het bevrijdt ons van de onmogelijkheid een oordeel te hebben over het geloof en het leven van anderen. En het helpt ons die vraag waar het werkelijk om gaat op onszelf te richten: wat is het nu werkelijk waar ik me door laat leiden, dat mij de richting op stuurt die ik ga? Zijn het de dingen die van God komen, zijn het Zijn waarden van rechtvaardigheid, trouw, barmhartigheid of zijn het misschien stiekem hele andere dingen? In hoeverre zijn het angst en wantrouwen, de drang om mezelf te bewijzen, verlangen naar eigen macht en aanzien, zekerheid, veiligheid?

Wat zijn mijn diepste beweegredenen?

Alleen het geloof zelf geeft de moed om die vraag te stellen en er niet voor weg te vluchten. Om die vraag te stellen zonder zelf het antwoord te kunnen geven. Want dat antwoord kan alleen van God komen. Inderdaad, alleen God weet wat geloven is, daar begint het, en daar komen komen we uiteindelijk bij uit. Niet bij onszelf en wat wij geloven of niet geloven, maar bij Iemand die in ons gelooft. Van wie de diepste beweegreden liefde is, liefde die door alles heen gaat, liefde voor mensen, of ze nu joden zijn, of heidenen, christenen of moslims, liefde voor alle mensen. Iemand die in ons dezelfde alomvattende liefde wil wekken en doen groeien.